

ταχνάγια

100 χρόνια ελευθερία Γιάννενα

Στις 21 Φεβρουαρίου 2013 συμπληρώνονται 100 χρόνια από την απελευθέρωση των Ιωαννίνων. Με αφορμή την επέτειο, το φύλλο 78 «των αχναριών» είναι αφιερωμένο στην ιστορία αποδίδοντας φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στους προμάχους της ελευθερίας μας που αγωνίστηκαν για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού.

Τιμούμε και γιορτάζουμε τους ήρωες που το φθινόπωρο του 1912, ντυμένοι στο χακί, κρατώντας στα χέρια τους το Μάνηixer, πρόσθεσαν νέες σελίδες δόξας στην ιστορία μας. Μια μικρή Ελλάδα αληθιά με μεγάλη ψυχή συνέτριψε έθνη και κράτη. Μια ψυχή που επιβίωσε διαμέσου των αιώνων, δέχτηκε τις περισσότερες πιέσεις και επιθέσεις, μεγαλούργησε και κυριάρχησε χάρη στη βαθειά πίστη στις θεμελιώδεις αξίες της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Με τον εορτασμό, αναθερμαίνουμε την εθνική μας συνείδηση και μεταλαμπαδεύουμε στη νέα γενιά τα ιδανικά που ενέπνευσαν γενιές και γενιές ηρώων.

Η **Μανωλιάσση** πρωτοστάτησε στην απελευθέρωση της περιοχής των Ιωαννίνων.

Για περίπου μισό χρόνο, μεταξύ 1912-1913, έγινε το επίκεντρο του απελευθερωτικού αγώνα της ενιαίας Ηπείρου με τούρκικα ασκέρια από τη μια, και τους φτερωτούς τσοηλιάδες από την άλλη, να μάχονται στήθος με στήθος.

Από τα υψώματα της **Μανωλιάσας** άνοιξε ο δρόμος του στρατού μας για τα Γιάννενα και ο ανώνυμος στρατιώτης έγραφε και τραγουδούσε: **«Στα Πεστά, στη Μανωλιάσα, που δεν πήραμε ανάσα, στα Πεστά και στο Μπιζάνι, μάνα μου τι κρύο κάνει!»**.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥ
1912-1913 / Η ΓΙΓΑΝΤΟΜΑΧΙΑ / ΤΩΝ
ΕΥΖΩΝΩΝ ΕΙΣ ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΜΑΝΩΛΙΑΣΑΣ
ΤΗ 19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1913. / LA GUERRE
GRECO-TURQUE DE 1912-1913 / LE COM-
BAT GEANT / DES EYZONES A MANO-
LIASSA LE 19/4 MARS 1913.

Έκδοσις / Δράκου Παπαδημητρίου -
Αθήναι

Καθηλιτέχνης: Κ. Στάθης.

Έγχρωμη λιθογραφία, σε σκληρό χαρτόνι, διαστ. 64X47εκ. / 70X49εκ. / Συλλογή ΙΕΕΕ, αρ. 4951/69.

Εφόρμηση εύζωνα με εφ' όπλου λόγχη για την κατάληψη τουρκικού πολυβολείου. Ο τούρκος αξιωματικός δέχεται το μοιραίο κτύπημα της λόγχης παραπαίνοντας δίπλα στα σπαρμένα στο έδαφος σύμβολα τιμής: τη σημαία, το σπαθί του και το φέσι του. Ο Κ. Στάθης μεταδίδει με εύγλωττο εικαστικό τρόπο το νόημα, τη σημασία και τις συνέπειες του ατομικού ηρωισμού των ευζώνων.

*«Στα βουνά της Μανωλιάσσας,
οι ήχοι των σαλπίγγων
ανακοίνωσαν την
προσεχή απελευθέρωση.»*

Απόσπασμα κειμένου του D. BAUD-BOVY, Γενεύη, Σεπτέμβριος 1913, στο λεύκωμα του Frederic Boissonnas με τίτλο «Ήπειρος-Το λίκνο των Ελλήνων», Μεταφρ. Γ. Κατσούλα.

Δημοτικά τραγούδια εμπνευσμένα από τον πόλεμο του 1912 στη Μανωλιάσσα

«Ξυπνάτε βράχια, ρεματιές, ριζά, ψηλές ραχούλες
πάρε την πρώτη όψη σου Μπιζάνι αγριεμένο,
πάρε την όψη του θηριού, της αστραπής τη λάμψη,
και τη βροντή του κεραυνού και θύμα μας τα χρόνια
που ξύπναγες με τη φωτιά κοιμόσουν με τον Τούρκο!

Τα γρανιτένια στήθη σου για λίγο πρότεινέ τα,
κι ένα περιλαμπρο στρατό απώθησε με λύσσα!
Σκουξτε ντουφέκια εκεί ψηλά από τη **Μανωλιάσσα**,
Δρίσκε και κακοτράχαλο Τζουμέρκο μου,
αγναντέψτε δόθε κατά τον Τόμαρο και διπλοπροσκυνήστε!
Κοιτάχτε τους πατέρες μας που πολεμούν στα κρύα.»

«Εσείς βουνά του Γκρίμποβου,
βουνά της **Μανωλιάσσης**,
λίγου να χαμηλόσιτι κανά ντουφέκι τόπου,
για να φανούν τα Γιάννινα, το έρημο Μπιζάνι,
πώς πολεμούν οι Έλληνες με τους Τουρκαλβανίτις.
Πέφτουν κανόνια σα βροχή, ουβίδες σα χαλάξι.
Κι αυτά τα λιανοντούφεκα σαν άμμους της θαλάσσης».

Η ΜΑΝΩΛΙΑΣΣΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Από τις 13 Μαρτίου 2009, λειτουργεί η ιστοσελίδα της Μανωλιάσσας στη διεύθυνση:

www.manollassa.gr

Η ιστοσελίδα είναι σε αρχικό στάδιο και συνεχώς εμπλουτίζεται.

«Τ' αγνάδια»
σάς εύχονται
Χρόνια Πολλά
και Ευτυχισμένο
το 2013!

Το δέντρο πό'χει τον καρπό, όλο πετροβολάται.

► Γεννήσεις

•Στις 26 Ιουλίου 2012, η **Λίτσα Μπέλου** του Θωμά και ο **Καρύδης Άγγελος** απέκτησαν αγοράκι. Να σας ζήσει!

► Γάμοι -Βαπτίσεις

•Το Σάββατο 3 Νοεμβρίου 2012, στον Ιερό Ναό Πέτρου και Παύλου στη Βαρυμπόμπη, παντρεύτηκαν και βάφτισαν την μέμπα τους, ο **Σπύρος Μπέλλος** του Γιώργου και της Μάχης Μπέλλου και η **Μαρία Μανδηλαρά** του Γιάννη και της Άννας Μανδηλαρά. Κουμπάρα και Νονά η Μαρία Τιμπογιάννη.

► Πένθη

•Στις 2012, έφυγε από τη ζωή ο **Δημήτριος Γεωργίου Ντάφλος**. Εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια στη μητέρα, την κόρη, τα αδέρφια του και τους λοιπούς συγγενείς.

Επιτυχία

Στις 2 Δεκεμβρίου 2012 η **Βασιλική Νικολάου Γιωτάκη** έλαβε το Μεταπτυχιακό της δίπλωμα από το τμήμα Διοίκησης Πολιτισμικών Μονάδων της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών. Θερμά συγχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία!

ΘΩΜΑΣ ΓΙΔΑΡΗΣ

ΤΗΛ. 26510 90720
ΚΙΝ. 6978 286290

ΕΠΙΠΛΑ ΚΟΥΖΙΝΑΣ
ΝΤΟΥΛΑΠΕΣ
ΠΟΡΤΕΣ
ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ
ΜΕΛΕΤΗ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
SERVICE

**ΨΑΡΟΤΑΒΕΡΝΑ
«Η ΤΡΑΤΑ»
ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΜΠΕΛΛΟΣ**

*Το στέκι
για καλοφαγάδες*

Ψάρια φρέσκα
Αστακοί
Καραβίδες
Καθαμαράκια
από την Τράτα μας
κατευθείαν στα κάρβουνα
Αξιοπρεπές περιβάλλον

ΠΑΡΑΛΙΑ ΝΕΑΣ ΜΑΚΡΗΣ
ΤΗΛ. (0294) 94794

ΣΧΟΛΗ
ΟΔΗΓΩΝ

ΑΦΟΙ ΛΑΜΠΡΟΥ
ΔΗΜ. ΜΗΤΣΗ

Valhallavägen 82
11427 STOCKHOLM
www.jarlatrafik.se
Tel.: 08-208393 08-109668
Fax: 08-201523

Δόμηση εσωτερικού χώρου

Γυψοσανίδες - Ψευδοροφές

Φωτισμός - Διακόσμηση

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΡ. ΓΙΩΤΑΚΗΣ

Κηφισούρας 21
Δ . 26510 36035 - . 6945 902525

Χ. Χατζή & Α. Ίσκου
Παιδικά - Βαπτιστικά

Ι. Στεφανή & Πλάτωνος 1, Ασπρόπυργος, τηλ. 210.5578764

Ευαχέτις

ΓΑΜΟΣ & ΒΑΠΤΙΣΗ
Στολισμοί - Δεξιώσεις

- Μπομπονιέρα
- Πρόσκληση
- Γλυκό

ΚΙΚΗΣΙΑΝΗ **ΖΩΗ ΤΖΙΜΑ**
Τηλ.: 697 8073201
210-5578206 **ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΣ**

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΝΥΨΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕΙΣ

ΣΙΝΤΟΣ
Πεδινή Ιωαννίνων

Διαθέτουμε:

- ΓΕΡΑΝΟ ΕΚΦΟΡΤΩΣΗΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
- ΦΟΡΤΟΤΑΞΙ

Τηλ. 26510 91905, 6944 943023

ΑΓΟΝΗ ΓΡΑΜΜΗ

ΝΤΑΦΛΟΣ
ΘΕΟΦΙΛΟΣ

ΛΙΜΑΝΙ ΡΑΦΗΝΑΣ ΤΗΛ.: (22940) 23356

**ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΜΑΝΩΛΙΑΣΣΙΤΩΝ**
17^{ος} Νοεμβρίου 35, Τ.Κ. 17455 Άλιμος

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΚΩΣΤΑΣ Π. ΓΙΩΤΑΚΗΣ
(Φεβρουάριος 1993)

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΜΑΝΩΛΙΑΣΣΙΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
«Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»

ΕΚΔΟΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
ΚΩΣΤΑΣ Π. ΓΙΩΤΑΚΗΣ

Συνδρομές, επιστολές, συνεργασίες κ.λπ.
να στέλνονται στις διευθύνσεις:
ΓΙΩΤΑΚΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
Ρήγα Φεραίου 41 Τ.Κ. 16674 - Α. Γλυφάδα
Τηλ.-Fax: 210 9852198
kpgiotakis@yahoo.gr
ΓΙΩΤΑΚΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ
Κύπρου 8 Τ.Κ. 19200-Ελευσίνα
Τηλ.: 210 5548330

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους αλό τα περιεχόμενα της έκδοσης χωρίς την έγγραφη άδεια του διευθυντή της εφημερίδας.
Παρακαλούμε τα κείμενα που θα αποστέλλονται για δημοσίευση στην εφημερίδα, να είναι καθαρογραμμένα.
Οι αρθρογράφοι φέρουν την ευθύνη των κειμένων τους.

ΧΡΑΡΡΑΣ

**ΣΤΑΘΜΟΣ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ**

Α. Αθηνών 308
Περιστέρι Τ.Κ. 121.36,
Τηλ. 210 5733903,

Fax: 210 5733986

**Μια σταγόνα
αίμα, μια
ολόκληρη ζωή!**
**Γίνε κι εσύ
εθελοντής
αιμοδότης.**

Νίκου Γεωργία

Λογίστρια Α τάξεως

Ερμού 88
Α όροφος
Τ.Κ 19 200 - Ελευσίνα
e-mail:nikou-g@ath.forthnet.gr

Τηλ. 210 55 43 398
Κιν. 6972 002 141

Ευάγγελος Γκούμας
Φοροτεχνικός Λογιστής
Α' ΤΑΞΗΣ

Ζακύνθου 10
163 43 Ηλιούπολη
Τηλ.: 210-99 51 019,39
κιν.: 6932 215 012
e-mail: gouman@hol.gr

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ιστορικά Ντοκουμέντα

**Προς την II Μεραρχίαν
το Αον Τμήμα Στρατιάς, το Β' Τμήμα Στρατιάς
και το Πυρ/κόν Στρατιάς.**

Αύριον 20 Φεβρουαρίου θα γίνη γενική επίθεσις κατά των φρουρίων των Ιωαννίνων συμφώνως προς τας εκδοθείσας οδηγίας μου ήδη. Κοινοποιήσατε εις πάντας Αξ/κούς, Υπ/κούς και Στρατιώτας, ότι από όλους ομού και από έκαστον ιδία περιμένω ότι θα καταβάλωσι πάσαν δύναμιν, όπως δώσωσι εις την Ελλάδα την προ πολλού αναμενομένην νίκην.

Το Γενικόν Σύνθημα έστω εξόντωσις του εχθρού. 19-11-13, ώρα 8 μ.μ.

Κωνσταντίνος

Η τελική επίθεση των Ελλήνων άρχισε χθες πρωί. Το βράδυ της σημερινής όλοι λένε ότι όλα τελείωσαν, ότι η πόλις πέφτει. Τα υψώματα γύρω από τα Ιωάννινα βομβαρδίζονται σφοδρά. Οι όλμοι και τα βλήματα των πυροβόλων πέφτουν βροχή επάνω στα υψώματα της Μανωλιάσσας, επάνω στον όγκο του Μπιζανίου. Η μάχη συνεχίζεται όλη τη νύχτα. Στις επτά η ώρα το πρωί... κόλαση.

Τα οχυρά Μπιζάνι, Καστρίτσα, Δουρούτι, Σαδοβίτσα ανθίστανται. Οι Έλληνες προωθούνται από τα δεξιά. Είναι πραγματικά, αναμφισβήτητα η τγελική αναμέτρηση. Από την κοιλάδα πίσω απ' τον Δρίσκο, απ' την κατεύθυνση της Άρτας φτάνουν οι ήχοι των εκρήξεων. Απ' την αντίθετη μεριά πίσω απ' την Δωδώνη και τη Μανωλιάσσα, ακούγεται ο χαρακτηριστικός θόρυβος από σύγκρουση πεζικού.

Το μεσημέρι ο χαλασμός συνεχίζεται. Στην πόλη κυκλοφορεί η φήμη ότι οι Έλληνες κυρίευσαν το οχυρό στο Δουρούτι. Ο πληθυσμός βρίσκεται σε αναβρασμό. Οι χριστιανοί αισιοδοξούν, οι Τούρκοι αγωνιούν. Λίγο μετά τις 14 το απόγευμα, ο φραγμός πυροβολικού γίνεται σταδιακός.

Από τις 2, πλήθος Οθωμανών στρατιωτών κατεβαίνουν από τις πλαγιές της Μανωλιάσσας προς την πεδιάδα των Ιωαννίνων υποχωρώντας κάτω από το θανάσιμο πυρ των Ελλήνων. Βλήματα του ελληνικού πυροβολικού πέφτουν στην Ραψίστα όπου συγκεντρώνονται τουρκικές μονάδες μια ανάσα από τα Ιωάννινα.

**Υψόμετρο 750 20-11-13 ώρα 9 εσπέρας.
Γενικόν Στρατηγείον.**

Κατάστασις του Βου τμήματος Στρατιάς είναι η

Ευζωνικό τάγμα εις τα υψώματα του Αγίου Νικολάου. Ανάπαυση μετά την μάχη.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1912-1913 / Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ / Η ΕΝ ΜΑΝΩΛΙΑΣΗ ΚΑΤΑΤΡΟΠΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΙ Η ΦΥΓΗ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΣΑΔΟΒΙΤΣΑΝ ΤΗ 19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1913. / LA GUERRE GRECO - TURQUE DE 1912-1913 / LE SIEGE DU BIZANI / LA DEFAITE DES TURCS A MANOLIASSA ET LEUR DEROUTE VERS SADOBITSA LE 19/4 MARS 1913.

Έκδοσις / Δράκου Παπαδημητρίου - Αθήναι
Καλλιτέχνης: Κ. Χάουπ / 1913.

Έγχρωμη λιθογραφία, σε σκληρό χαρτόνι, διαστ. 44X60εκ. / 48,5X63εκ. / Συλλογή ΙΕΕΕ, αρ. 4951/70.

εξής: Η 3η φάλαγξ κατέλαβε διαδοχικώς Τσούκαν, Άγιον Νικόλαον και Δουρούτι. Κατά την κατάληψιν της Τσούκας εκυριεύθησαν 4 πυροβόλα κατά δε την κατάληψιν του Αγίου Νικολάου υπό Διοικητού του Ι τάγματος 11ου Συν/τος Λοχαγού Δέγλερη εκυριεύθησαν 10 πυροβόλα και πολλά εφό-

ο Κ. Χάουπ με τη χαρακτηριστική αυτή σύνθεση, θέλει να τονίσει τις αντιξοότητες που αντιμετώπιζε το πυροβολικό. Επιθέγει να απεικονίσει έναν από τους πιο δύσκολους τρόπους μεταφοράς των κανονιών: το ανέβασμά τους με σκοινιά επάνω σε ψηλούς και απόκρημνους γκρεμούς εν ώρα μάχης. Ο αρχηγός στρατιάς Ηπείρου Σαπουντζάκης σε σχετική αναφορά του κάνει μνεία αυτής της μεθόδου μεταφοράς των κανονιών. "Το βαρύ πυροβολικό μας διεκομίσθει ήδη επί ορέων με σκοινιά" (Οικονομόπουλος, σελ. 1735)

δια. Η 2α φάλαγξ κατέλαβε μετά μάχην Ραψίσταν. Η 1η φάλαγξ εκδιώξασα μετά ισχυρόν αγώνα τον εχθρόν εκ των υψωμάτων Μανωλιάσσης εκυρίευσε 6 πυροβόλα και 5 πολυβόλα και συνέλαβε πολλούς αιχμαλώτους εξ ων πέντε Αξ/κοί. Τραυματίαι των 1ης και 2ας φαλάγγων περί τους 150 άπαντες διακομισθέντες καλώς, 3ης φαλάγγος εν τούτοις αι απώλειαι είναι ελάχισται. Το ήδη μέτωπον του Βου τμήματος Στρατιάς εκτείνεται από Δουρούτης προς Ραψίσταν και εκείθεν προς τας βορείους υπωρείας των υψωμάτων Μανωλιάσσας Μπιζάνι - Αγ. Νικόλαος.

Κ. Μοσχόπουλος

Όλα δείχνουν ότι οι Έλληνες κυρίευσαν τη Μανωλιάσσα και πιθανώς όλα τα υψώματα δεξιά. Αν έχει συμβεί αυτό, τότε σήμερα, το αργότερο αύριο, το Μπιζάνι θα υποκύψει.

Ο Εσάτ Πασσάς επέστρεψε εσπευσμένα στα Ιωάννινα. Η κατάσταση του εναπομείναντος στρατού του είναι τραγικά κρίσιμη. Επικρατεί απειθαρχία, φόβος, απογοήτευση. Αυτοκίνητα ασφυκτικά γεμάτα με τραυματίες καταφθάνουν. Από ένα στρατιωτικό γιατρό μαθεύτηκε ότι η Μανωλιάσσα έπεσε ίσως και η Ραψίστα.

Στο κονάκι συγκεντρώνονται Τούρκοι ανώτατοι αξιωματικοί, ο αρχηγός της αστυνομίας. Σε λίγο φθάνει ο Νουμάν Πασσάς. Με κόπο προφέρει τα εξής: "Επεκράτησε πανικός, όλα τελείωσαν. Θα παραδώσουμε την πόλη χωρίς όρους... ίσως φταίει ο βομβαρδισμός αυτής της νύκτας...". Ο Εσάτ Πασ-

Συνέχεια στη σελίδα 4

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ιστορικά Ντοκουμέντα

Συνέχεια από τη σελίδα 3

σάς θα παρακαλέσει τους προξένους να μεσολαβήσουν για τη συνθηκολόγηση... Στους δρόμους στρατιώτες πληρωμένοι και μη, απογοητευμένοι από το γεγονός της ήττας περιμένουν. Αντιφατικές πληροφορίες λένε ότι το Μπιζάνι έπεσε!

**Χάνι Εμίν Αγά 20-11-12 ώρα 11 μ.μ.
Υπουργείο Στρατιωτικών Αθήνας
Α.Μ. τον Βασιλέα Θεσ/νίκην.**

Σήμεραν ήρξατο γενική επίθεσις κατά του Φρουρίου των Ιωαννίνων. Την κυρίαν επίθεσιν διέταξα κατά του δυτικού μετώπου του φρουρίου, ήτοι κατά της γραμμής Μανωλιάσσα - Αγ. Νικόλαος - Σαδοβίτσα. Προς τον σκοπόν τούτον συνεκέντρωσα εις το αριστερόν μου λίαν σημαντικάς δυνάμεις, εξ ων απετέλεσα Τμήμα Στρατιάς εκ τριών φαλάγγων υπό τον υποστράτηγον Μοσχόπουλον. Το ημέτερον Πεζικόν έβαλλε χθες εκ των θέσεών του κατά των εχθρικών χαρακωμάτων παρασύραν τον εχθρόν εις το να τάξη το Πεζικόν αυτού εις τας θέσεις μάχης και να θέση εις ενέργειαν πάντα αυτού τα πυροβολεία. Το Πυροβολικόν ημών επωφεληθέν έβαλε σφοδρότατα κατά του εχθρού επενεγκόν εις αυτόν μεγάλας φθοράς ανδρών και υλικού. Το πυρ του Πυρ/κού ημών εξηκολούθησε και καθ' όλην την νύκτα.

Δια την σήμερον διέταξα την γενικήν επίθεσιν. Κατά ταύτην το μεν δεξιόν και το κέντρον έδει να εκτελέσωσι αγώνα κατατριβής προς δέσμευσιν εχθρικών δυνάμεων, το δε αριστερόν αιφνιδιαστικήν επίθεσιν. Η πορεία και η συγκέντρωσις πασών των φαλάγγων του αριστερού εγένετο μετά θαυμαστής ακριβείας και τάξεως, του εχθρού μη αντιληφθέντος την κίνησιν ταύτην. Ο αιφνιδιασμός αυτού υπήρξε πλήρης και ολοσχερής. Την 7ην πρωϊνήν ώραν κατελήφθη δι' αιφνιδιασμού η Τσοούκα αλωθέντων 4 πυροβόλων και συλληφθέντων 50 αιχμαλώτων υπό της αριστεράς φάλαγγος του Βου Τμήματος Στρατιάς. Η αριστερά φάλαγξ περι την 10ην πρωϊνήν ώραν εκυρίευσε τα υψώματα Μανωλιάσσας κυριεύσασα 6 πυροβόλα και συλλαβούσα αιχμάλωτον ολόκληρον Τάγμα μετά πυροβόλων. Η κεντρική φάλαγξ εν συμπράξει μετά της αριστεράς φάλαγγος εκυρίευσε τον Αγ. Νικόλαον, όπου το Ιον Τάγμα του 11 Συν/τος εκυρίευσε 10 πυροβόλα και πολλά εφόδια. Από της 11ης πρωϊνής ώρας πολυάριθμα εχθρικά τμήματα ήρξαντο κατερχόμενα εκ των κλιτύων Μανωλιάσσας Αγίου Νικολάου μέχρι Κοσμηράς εν απαξία προς την πεδιάδα, περί δε την 1.30 μ.μ. εγένοντο αντιληπταί προσπάθειαι του εχθρού προς συγκέντρωσιν των φυγάδων παρά την Ραψίσταν. Κατά των συγκεντρώσεων τούτων όμως έβαλε το ορειβατικόν ημών πυρ/κόν δι' εκρηκτικών οβί-

δων διασκορπίσαν αυτάς. Από της 2ας ώρας, ο εχθρός εθεάτο προς Ιωάννινα καταδιωκόμενος υπό πυρός πυρ/κού. Η τοιαύτη υποχώρησις του εχθρού εξηκολούθησε μέχρις της εσπέρας.

Κωνσταντίνος.

**Απόσπασμα εκθέσεως
2ας φάλαγγος
Αρχηγού Ζαφειρίου.**

Η 2α φάλαγξ είχεν επιτύχει τους αντικειμενικούς αυτής σκοπούς από της μεσημβρίας. Μια όμως άμεσος καταδίωξις θα συνεπλήρου την πλήρη τελικήν επιτυχίαν. Εις τοιαύτας περιστάσεις τον πρώτον ρόλον παίζει η προσωπική πρωτοβουλία των ηγητόρων των υποτεταγμένων μονάδων. Εις τον αείμνηστον Βελισσαρίου υπέμνησα το παρ' αυτό εκ του Γερμανικού μεταφρασθέν άλλοτε πολύκροτον σύγγραμμα του Στρατηγού Von der Goltz περί πρωτο-

δεύσω εγώ επιβάς της ην είχαν αμάξης μετά των λοιπών τριών. Αφιχθέντες εις τας προφυλακάς του Μπιζάνι επί της οδοῦ εγενόμεθα δεκτοί δια πυροβολισμών παρ' αγρίου σκοπού πυροβολούντος και κραυγάζοντος “ντουρ”, όταν 4 σφαίραι εσύριζαν εις τα ώτα μας τότε κατέρχεται ο υπολ. Ρεούφ προχωρών μόνος και με κόπον επιτυχόν να πείσῃ τον σκοπόν να ησυχάσῃ. Ελθόντος εν τέλει του αρχιφύλακος διευκολύνθη η διέλευσις αφού εξηγήθη αυτώ ο σκοπός της αποστολής και ούτω ανενόχλητοι πλέον αφίχθημεν εις τας ημετέρας του Αυγού προφυλακάς ένθα ετηλεφώνησα εις Εμίν Αγά ζητήσας και αυτοκίνητον προς ταχύτεραν μετάβασιν όπερ και εγένετο.

**Οδός Ραψίστας - Ιωαννίνων 21-11-13 ώρα 2 πρωΐας.
Διοικητήν 2ας Φάλαγγος.**

Λαμβάνω την τιμήν να αναφέρω ότι το Σύνταγμα

ευρίσκεται προ των Ιωαννίνων, ένθα εγκατέστησε προφυλακάς. Απέει ολίγον της εισόδου (Ν. παρυφής 5). Φάλαγγες εχθρिकाί προσέρχονται εκ του δεξιού της οδοῦ, ευρισκόμεναι ήδη εγγύς. Αντ/χης Παπαδόπουλος.

Αυτόπτης σημειοί: “...Ήσαν οι εϋζωνοι της δευτέρας φάλαγγος εκ των ταγμάτων Βελισσαρίου και Ιατρίδου υπό τον αντισυνταγματάρχῃ Διον. Παπαδόπουλον οι οποίοι εκπορθήσαντες την Μανωλιάσσαν και παρακάμψαντες τον κατελιημμένον παρά του Δελαγραμμάτικα Άγιον Νικόλαον ώρμησαν εις μίαν απερίγροπτως ταχείαν δίωξιν του εχθρού προς τα Ιωάννινα.

Το ευζωνικόν σύνταγμα, ηγούμενου του ηρωϊκού Βελισσαρίου,

του Ιατρίδου, του Δημητρακόπουλου και του διοικητού του Παπαδοπούλου, εξωντάνευσεν εκείνο το δειλί τους αρματολικούς άθλους, ενώ η σημαία εκυμάτιζε με ταχείας αναπτυχώσεις και οι σαλπικταί ήχουν διαρκώς προσβολήν, η ευζωνική φάλαγξ αθρόα εις ταχύπτερον ακάθεκτον πτήσιν κατεδίωξε τον εχθρόν προτροχάδην μέχρι του Στρατηγείου του Εσάτ προ της νπόλεως των Ιωαννίνων...”.

Μακροβούνι (Μπιζάνι) 21-2-13.

Ο Γενικός Διοικητής της οχυρωμένης τοποθεσίας των Ιωαννίνων με διέτγαξε να παραδώσω το Μπιζάνι. Μέχρι τούδε μη σχων την ευκαιρίαν να αποθάνω εν τω μέσω των στρατευμάτων μου, δεν μου υπολείπεται ήδη ειμή να παραδώσω εις τας χείρας της εξοχότητός σας το ξίφος μου.

Υπολογίζων όμως πολύ επί της πειθαρχείας του Ελληνικού Στρατού θα μοι επιτραπή να παρακαλέσω την εξοχότητά σας όπως η κατάθεσις των όπλων γίνη αξιοπρεπώς και συμφώνως προς τα καθαρώς στρατιωτικά έθιμα. Ελπίζω να τύχω ευνοϊκής απαντήσεως. Παρακαλώ την Υμετέραν εξοχότητα

Συνέχεια στη σελίδα 7

Ο Εσάτ Πασάς παραδίδων τα Ιωάννινα εις τον νικητή Κωνσταντίνον την 21ην Φεβρουαρίου 1913.

βουλίας των υποτεταγμένων Αρχηγών. Σκεφθείς ολίγον ο Βελισσαρίου μου λέει. “Καλά. Κράτησέ μου τις πλάτες έναντι του Φαλαγγάρχου και θα ιδής” τω εύχομαι καλήν επιτυχίαν και καλήν αντάμωσιν αύριον λίαν πρωϊ στα Γιάννινα.

**Απόσπασμα εκθέσεως 9ου Τάγματος Ευζώνων
Ταγ/χου Βελισσαρίου Ι.**

Περί την 11 εσπέρας διεκρίναμεν δυο παμμεγέθεις φανούς όπισθεν των οποίων ηκολούθη ομάς ανθρώπων. Επλησιάσαμεν και εμφανίζεται προ ημών ο Άγιος Δωδώνης, όστις μας παρουσίασε δύο Αξιωματικούς Υπολ. Ρεούφ και Ανθυπ. Ταλαάτ απεσταλμένους του Εσάτ και κομιστάς της γνωστής επιστολής των προξένων Ιωαννίνων ανοικτής και Γαλλιστί συντεταγμένης ην αναγνούς, εξουδιοδοτηθείς, είδον το περιεχόμενον. Τότε λέγω προς τον κ. Ιατρίδην ότι εις εκ των δύο μας ανάγκη να τους συνοδεύσῃ εις Εμίν Αγά όπως διεδυκολύνῃ την ταχύτεραν δια των προφυλακών διέλευσίν των άνευ βραδύτητος λόγω της εξαιρετικώς κρισίμου θέσεώς μας, (είχομεν οπίσω μας και δεξιά τον όγκον των Τουρκικών στρατευμάτων) και πριν ή εξημερώσῃ και την αντιληφθούν. Απεφασίσθη να τους συνο-

Σελίδες από τη Νεότερη Ελληνική Ιστορία:

Ο ρόλος του στόλου μας στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο

Του Ανθυποπλοιάρχου (ΠΥ) Π.Ν. ε.α. Γ. Γούση

Καταπλεύσαμε και στη Νεάπολη. Οι Ιταλοί συμπεριφέρονταν φοβισμένα, συντετριμένοι από την ταπείνωση να βλέπουν τη χώρα τους να καταλαμβάνεται από τους Συμμάχους. Εμείς δεν πιστεύαμε αυτό που ζούσαμε και μας έρχονταν στο νου τα λόγια του τραγουδιού της Βέμπο το 1940-1941, που έλεγαν ότι θα μπαίναμε στη Ρώμη. Και να, μετά από μερικά χρόνια, και αφού οι Ιταλοί, αναξίως, ήταν μία από τις δυνάμεις κατοχής της Ελλάδας, τα λόγια του τραγουδιού επαληθεύονταν. Αλλά δεν μπορώ να πω πως είχαμε αισθήματα μίσους για αυτούς. Επισκεφθήκαμε τα αξιοθέατα της πόλης και την Πομπηία, είδαμε δε και μία όπερα στο Σαν Κάρλο, ένα υπέροχο θέατρο.

Τους επόμενους μήνες, συνεχίσαμε τη ναρκαθιεία σε ιταλικά λιμάνια, με διοικητή της ομάδας ναρκα-

Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο

Πηγή Διαδίκτυο
Απόβαση των συμμαχικών στρατευμάτων στη νήσο Έββα

λιευτικών τον πλωτάρχη Κ. Δενεζάκο και, όταν ήρθε η ώρα, ετοιμαστήκαμε για την επάνοδό μας στην Ελλάδα. Οι Γερμανοί έχαναν

Συνεχίζεται

Πηγή Διαδίκτυο
Ημιβυθισμένο περιπολικό στο επήναιο της νήσου

Πηγή Διαδίκτυο
Γάλλοι και Σενεγαλέζοι τραυματίες σε αποβατικό σκάφος προς μεταφοράν στο πλησιέστερο νοσοκομείο της εγγύς Ιταλίας

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ?????
ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΤΑΛΕΙ Η ΣΩΣΤΗ ΦΩΤΟΤΥΠΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ

«Τ' αχνάρια» συνεχίζουν τη στήλη της ιστορίας δημοσιεύοντας στοιχεία-αποσπάσματα από τον αγώνα για την απελευθέρωση των Ιωαννίνων. Γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη Μανωλιάσσα και συνετέλεσαν αποτελεσματικά στον απελευθερωτικό αγώνα του 1912-13. Δημοσιεύουμε αποσπάσματα από το βιβλίο: Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-13 Πολεμική Έκθεση του Γενικού Επιτελείου Στρατού

Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο

Τελικώς η Κυβέρνησις εγνώρισε προς τον Αρχηγόν του Στρατού Μακεδονίας, εις απάντησιν της από της προηγουμένης αναφοράς του, ότι ο αγών εν Ηπείρῳ εκρίνετο ως ενέχων εξαιρετικὴν σπουδαιότητα, ελάμβανε δ' ἔτι μείζονα σημασίαν ὁλόγῳ της δημιουργίας του Αἰθιοπικοῦ Κράτους εις βάρος των Ελληνικῶν βλήψεων και ὅτι συνεπῶς δεν ἦτο δυνατόν να αφεθῇ οὗτος εις διαιώνισιν.

Κατὰ τας τελευταίας ἐξ Ιωαννίνων διαβιβασθείσας πληροφορίας, ἡ δύναμις του τουρκικοῦ στρατοῦ ανεβιβάζετο εις 31.000 ἄνδρας, αἱ δὲ ἀπώλειαι αὐτοῦ εις τραυματίας, κατὰ τας τελευταίας μάχας, ἀνῆρχοντο εις 3.500 περίπου.

13 Δεκεμβρίου.

Ι. Τα εις Κουσοβίτσαν διανυκτερεύσαντα τάγματα του αποσπάσματος του δεξιῡ ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν τὴν 8ην ὥραν και ἀφικθέντα εις Πλάκαν διε- νυκτέρευσαν.

Τα ἑτέρα δύο τάγματα και ἡ ἑπομένη πυρ/χία ἐκκινήσαντα ἐκ Πραμάντων τὴν 7.30' ὥραν ἐφθασαν ἐπίσης εις Πλάκαν τὴν 16ην ὥραν. Ἐκεῖθεν ὁ διοικητής του αποσπάσματος ἀπέστειλεν αναφορὰν πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖον ὅπως ἀποσταλῶσι τὴν ἐπομένην τρόφιμα εις Καλὲντζι.

Τὸ Ἀρχηγεῖον ἐξέδωκε διαταγὴν ὅπως δύο μεν τάγματα του αποσπάσματος τούτου ἀχθῶσιν εις Χάνι Φτελιάς ως Γενική ἐφεδρεία, τα δὲ υπόλοιπα ἐνισχύσωσι τὸ Α' μικτόν ἀπόσπασμα. Βραδύτερον ὁμῶς δι' ἁλλῆς διαταγῆς ἐνετείλατο ὅπως και τα 4 τάγματα παρα-

μείνωσι και ἐνισχύσωσι τὸ Α' μικτόν ἀπόσπασμα.

ΙΙ. Εἰς Αετορράχην και εἰς τὸν τομέα του Α' μικτοῦ ἀποσπάσματος προσεπάθησεν ὁ ἐχθρὸς να ἀνατρέψῃ κατὰ τὴν νύκτα τὰς προφυλάκας ἀλλ' ἀπεκρούσθη. Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν ἡμέραν ἀντηλήσσοντο ἀραιὰ πυρὰ πυρ/κού ἐκατέρωθεν. Τὸ Ι τάγμα Κρητῶν ἀπεστάλη εἰς τὸν τομέα του Β' μικτοῦ ἀποσπάσματος, ἀντὶ δὲ του 10ου τάγ. εὐζ. ἐζητήθη ἡ διάθεσις εἰς τὸ Β' μικτόν ἀπόσπασμα του 3ου ἀνεξ. τάγματος. Ἡ αἴτησις αὕτη ἐνεκρίθη ὑπὸ του Ἀρχηγείου.

ΙΙΙ. Εἰς τὸν τομέα του Β' μικτοῦ ἀποσπάσματος ἐπεκράτει και κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην πρεμία. Τὸ ἀφικθὲν Ι τάγμα του συν/τος Κρητῶν, τηρηθὲν ὡς ἐφεδρεία εις Μούρες, συνεπύχθη ὁλόγῳ των ἀπωλειῶν του εις διλοχίαν. Ἡ 6η πεδ. πυρ/χία ἐβεητίωσε τὰς θέσεις της, ἡ δὲ 9η τοιαύτη ἐτάχθη Β.Α. του ῥόφου Φουάτ. Ἀμφότεραι νοχολήθησαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εις κατασκευὴν πυροβολείων, κρυπτῶν και ἀποθηκῶν πυρομαχικῶν.

ΙV. ΙΙ Μεραρχία. Ἡ ἀντικατάστασις των ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τμημάτων, ὡς ἡ διαταγὴ της Μεραρχίας ταύτης καθώριζε, δεν συνετελέσθη εἰμὴ ἐν μέρει μόνον. Πρὸς βεητίωσιν της διατάξεως και καλυτέραν ἐνέργειαν της ἀμύνης, ἡ Μεραρχία, δια διαταγῆς της, διήρесе τὸν τομέα αὐτῆς εις δύο ὑποτομείς, και εἰς μεν τὸν δεξιόν διέθεσε τὸ 1ον συν/μα πεζικοῦ, τὸ ΙΙ/15 τάγμα και τὸν 6/15 ῥόχον, εἰς δὲ τὸν ἀριστερόν τὸ 3ον σύν. πεζ. τὸ ἀνεξάρτητον τάγμα και τὸν ῥόχον ἐθνο-

φρουρῶν.

Τὴν 16.30' ὥραν διέταξεν ὅπως ἀντικατασταθῶσι πάντα τα ἐν πρώτῃ γραμμῇ εἰς τὸν δεξιόν ὑποτομέα τμήματα πρὸς ἀνασύνταξιν και ἀνά- παυσιν, δι' ἐτέρων τοιούτων ἐκ των ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ὑπαχθέντων.

Ὁ διοικητής του ΙΙ/15 τάγματος, ὡς διοικητής του δεξιῡ ὑποτομέως, ἐρρύθμισε τα της ἀσφαλείας της ἀνατεθείσης εἰς τοιοῦτον γραμμῆς ἐγκαταστήσας τοὺς μεν 4ον και 5ον ῥόχους του 15ου συν/τος πεζικοῦ εἰς τὸ ἀριστερόν του ὑποτομέως, τοὺς δὲ 6ον και 8ον με ῥόχον του 3ου συν. πεζ. εἰς τὸ δεξιόν αὐτοῦ. Μεταξὺ των ἀνδρῶν των ῥόχων τούτων ἦσαν ἀναμεμιγμένοι και ἄνδρες τινές του 1ου συν/τος πεζικοῦ. Τὸ ΙΙ/7 τάγμα, ἀνεσυγκροτεῖτο ὀπισθεν.

Εἰς τὸν ἀριστερόν ὑποτομέα της Μεραρχίας παρέμειναν ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ ῥόχοι του 3ου μόνον συν/τος πεζικοῦ, καθόσον οἱ ἄνδρες του ἀνεξ. τάγματος ὡς και του ῥόχου ἐνθοφρουρῶν εἶχον διαρρεύσει πρὸς τα ὀπίσω. Οὕτω ἡ ὑπὸ του ὑποτομέως παρουσιαζομένη ἀσφάλεια ἦτο ἀνεπαρκής.

Κατὰ τὴν νύκτα εἰς ὅλον τὸ μέτωπον ἀντηλήλῶσοντο ἀραιὰ πυρὰ πεζικοῦ.

Τὴν 18ην ὥραν ἡ Μεραρχία ἀνέφερεν εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον ὅτι ἀν και τα τμήματα κατεῖχον τὰς θέσεις των και παρὰ τὴν μείωσιν της ἐπιθετικότητος του ἐχθροῦ, ἐν τούτοις ἡ κατάστασις ἐξηκοιλοῦθαι να παραμείνῃ κρίσιμος ὁλόγῳ της τελείας ἐξαντλήσεως και ἀποθαρρύνσεως των ἀνδρῶν.

Ἡ ἐργασία δια τὴν τάξιν των

Ἡ μάχη της Μανωλιάσσας

πυροβοληρχιῶν ἐξηκοιλοῦθαι. Ὅντως ὁ ῥόχος μηχανικοῦ της Μεραρχίας ἀπεπεράτωσε τὴν ὁδὸν δια τὴν μεταφορὰν πυρ/κού ἐπὶ των θέσεων, ἐνθα ἦτο πρότερον τεταγμένη ἡ 7/2 πυρ/χία, ὡς και τὴν ὁδὸν δια τὴν κίνησιν πυρ/κού ἐπὶ των ὑψωμάτων Β.Δ. Κανέτας. Κατόπιν τούτου τὸ Ἀρχηγεῖον ἐξέδωκε διαταγὴν δια τὴν ἐγκαιρον τάξιν των πυρ/χιῶν ἐπὶ ἀναγνωρισθεῖσων θέσεων ἐπὶ των ὑψωμάτων Ἄνω Θεριακίσι. Ὁ διοικητής ὁμῶς του 2ου συν/τος πεδ. πυρ/κού ἀνέφερεν ὅτι ἡ τυχόν μεμωμένη ἐνέργεια ἐπὶ των ὑψωμάτων Ἄνω Θεριακίσι μεηλουσῶν να καταλάβωσι θέσεις πεδινῶν πυρ/κῶν θα ἦτο τελείως ἄσκοπος και θα ἐξέθετε τὴν σκευὴν εις καταστροφὴν, εἰς ἣν περιπτώσιν δεν προεβλέπετο γενικωτέρα τις δράσις των στρατευμάτων. Ἡ βαρεία πυρ/χία ἀποπερατώσασα τὴν ἐγκατάστασίν της εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ της 14ης ὥρας βάλλουσα κατὰ του Μπιζανίου μετ' ἀρκετῆς ἐπιτυχίας.

Δυτικώτερον της ΙΙ Μεραρχίας τὸ ἀπόσπασμα Οἰτύσικα διετάχθη να παραμείνῃ εις τὰς ἀρχικὰς θέσεις του ἐπὶ της γραμμῆς Ἀγία Ἀναστασία - Δωδώνη, ἐτάχθησαν δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ και οἱ δύο ἐκεῖ ῥόχοι του τάγματος ἐθνο-

φρουρῶν.

Τὸ Ἀρχηγεῖον ἐκοινοποίησε τὴν ἡμέραν ταύτην πῖνακα ἐμφαίνοντα νέαν διοικητικὴν ὁργάνωσιν του στρατοῦ συμφωνούσαν κατὰ τὸ πῆϊστον πρὸς προγενεστέρως διαταγὰς. Ἐπὶ πῆϊον ἐδωσεν ὁδηγίαν πρὸς τὴν ΙΙ Μεραρχίαν δια τὴν χρησιμοποίησιν του διατεθέντος αὐτῇ πεδ. πυρ/κού, διατάξαν ὅπως ἐκτελεσθῇ ἐκ των προτέρων ἀναγνώρισις θέσεων των πυρ/χιῶν και ἐπὶ δευτέρας ἀμυντικῆς τοποθεσίας, τὴν ὁποῖαν ἐνδεχομένως θα ευρίσκετο εἰς τὴν ἀνάγκην να καταλάβῃ ἡ Μεραρχία.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον των Στρατιωτικῶν ἀνέφερεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἶχε τηρήσει στάσιν μάλλον ἐφεκτικὴν, παρεκάλεσε δ' ὅπως οἱ τρεῖς εις Κορυτσάν Μεραρχίαι βαδίσωσι πρὸς νότον και μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν των Ιωαννίνων ἐπιστρέψωσι εἰς Θεσ/νίκην ἐπιβιβαζόμεναι πῆϊῶν τόσον ἐκ του λιμένος Πρεβέζης ὅσον και ἐκ του λιμένος Ἀγίων Σαράντα.

Τὸ Ὑπουργεῖον των Στρατιωτικῶν συνεχίζον τὴν ἐνίσχυσιν του στρατοῦ Ἠπείρου ἐγνώρισεν ὅτι ἀπέστειλεν εις Πρέβεζαν δύο πυροβόλα των 105 μετὰ του ἀναλόγου προσωπικοῦ.

Συνέχεια στο ἐπόμενο

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ιστορικά Ντοκουμέντα

Συνέχεια από τη σελίδα 4

να δεχθή την πλέον διακεκριμένην έκφρασιν του σεβασμού μου.

Ο Διοικητής Μπιζανίου της 23 Μερ/χίας Πεζ. Ταγ/χης Αλή Φουάτ.

Εμίν Αγά 21-2-13 ώρα 8 π.μ. Υπουργείον Εξωτερικών Αθήνας.

Σήμερον εις τας δύο και ημίσειαν μετά το μεσονύκτιον ο Εσσάτ Πασσάς εδήλωσεν εις την Α.Β.Υ. τον Διάδοχον ότι επιθυμεί να παραδοθή. Μετά δυο περίπου ώρας αυτοκίνητον φέρον τον Ρεούφ Πασσάν και τον Ταλαάτ Βέην μετά του πρωτοσυγγέλου Μητροπόλεως Ιωαννίνων έφθασεν εις Εμίν Αγά. Οι Αντιπρόσωποι του ηττημένου ΑΡχιστρατήγου άνευ περιφράσεων ωμολόγησαν ότι η κατάστασης του Τουρκικού Στρατού είναι τελείως απελπιστική μετά την χθεσινήν γενικήν των ημετέρων επίθεσιν και ότι η παράδοσις των είναι ευκαταία δια τον Εσσάτ λύσις. Από της στιγμής ταύτης ο εχθρικός στρατός κατέστη αιχμάλωτος πολέμου. Έκαστον τμήμα της Τουρκικής Στρατιάς θα υψώνη λευκήν σημαίαν και θα παραδίδηται εις τους ημετέρους. Η μεγάλη είδησις διαδοθείσα ανά το Στρατόπεδον περί το λυκαυγές εχρησίμευσεν ως το πλέον ευφρόσυνον εγεργήριον σάλπισμα δια τον αναπαύομενον μετά τους μόχθους του χθεσινού αγώνος στρατόν μας. Οι άνδρες εγείροντες αλλήλους αναφωνούν Χριστός Ανέστη και ζητωκραυγάζουν υπέρ της Α.Β.Υ. του Διαδόχου. Και εορτάζουν με σεμνότητα νικητών τον ηρωϊκόν θρίαμβον των ελληνικών όπλων.

Μαυρουδής.

Χάνι Εμίν Αγά 21-11-13 ώρα 6 π.μ.

Α.Μ. Βασιλέα Θεσσαλονίκη και Πρωθυπουργόν Αθήνας.

Αλωθέντος υπό του Ελληνικού Στόλου ολοκλήρου του δυτικού μετώπου του φρουρίου των Ιωαννίνων και κυκλωθείσης της γραμμής των ερυμάτων Μπιζάνι και Καστρίστας, ο Εσσάτ Πασσάς μοι εδήλωσε την στιγμήν ταύτην ότι ο στρατός του παραδίδεται αιχμάλωτος πολέμου. Λεπτομέρειες μεγίστης νίκης του ανδρείου Στρατού τηλεγραφήσω προσεχώς.

Κωνσταντίνος.

Ώρα με την ώρα η πόλη γεμίζει από Τούρκους στρατιώτες που καταλύουν όπου βρουν. Ο πανικός τους έχει δημιουργήσει μια εμφανή κατάσταση αποσύνθεσης. Μαγαζιά τροφίμων λεηλατούνται μαζικά. Περίτολοι στρατιωτών προσπαθούν να περισώσουν ό,τι έχει απομείνει από τον έννομο τάξη, ξεκινώντας από τον χώρο της αγοράς (παζάρι). Στο κονάκι έχουν συγκεντρωθεί οι ανώτατοι αξιωματούχοι των πολιορκημένων: Ο Εσσάτ Πασσάς ηγέτης των οθωμανικών δυνάμεων της Ηπείρου, ο Ντζεβάντ Πασσάς, ο Νουμάν Πασσάς, ο Ντζελάλμπεης διοικητής των αλβανών ατάκτων. Επίσης παρόντες είναι ο πρόξενος της Γαλλίας και ο κοινοτικός σύμβουλος Λάμπας. Γύρω τους επικρατεί αναρ-

χία.

Ξημερώματα, πέντε η ώρα. Ήχος από φραγμό πυροβολικού φθάνει στα Ιωάννινα. Ο φρικιαστικός βρυχηθμός φθάνει από την πλευρά του Μπιζανίου. Οι Ελληνικές πυροβολαρχίες βάλλουν. Λίγο αργότερα όλα σταματούν.

Από τις πρωινές ώρες ο στρατηγός Σούτσος μαζί με την εμπροσθοφυλακή του Ελληνικού σγτρατού που το προηγούμενο βράδυ είχε στρατοπεδεύσει στον Άγιο Ιωάννη έχει φθάσει για να πραγματοποιήσει την κατοχή των Ιωαννίνων. Ντελίριο ενθουσιασμού, απερίγραπτη χαρά για τον ελληνικό πληθυσμό. Ατμόσφαιρα απελευθέρωσης. Όλοι οι κάτοικοι έχουν βγει στους δρόμους για να υποδεχτούν τους απελευθερωτές με ιαχές και πυροβολισμούς. Η πόλις ντύνεται στα γαλανόλευκα.

Τουρκικά αποσπάσματα συγκεντρώνονταν στο

Εμίν Αγά 21-2-1913, ώρα 6 εσπέρας, Α.Μ. Βασιλέα Θεσσαλονίκη

Ιωάννινα και φρούρια μετά Τουρκικού στρατού παρεδόθησαν άνευ όρων. Αριθμός παραδοθείσης φρουράς ανήρχετο εις 36 χιλιάδας ων 3 χιλιάδες διέφυγον.

Κωνσταντίνος.

Κύριον Βενιζέλον Πρωθυπουργόν Αθήνας.

Δόξα τω Υψίστω δια τον νέον θρίαμβον του ανδρείου στρατού μας. Συγχαίρω μετά μεγάλης συγκινήσεως την Κυβέρνησιν. Είμαι υπερήφανος δια την νέαν ταύτην Εθνικήν δόξαν.

Θεσσαλονίκη 21-11-13, ώρα π.μ.

Γεώργιος.

Αθήναι 21-11-13.

Διάδοχον Αρχηγόν Στρατού Εμίν Αγά.

Κυβέρνησις απευθύνει συγχαρητήρια προς τον δαφνοστεφή στρατηλάτην και τον γενναίον στρατόν δι' υπέρλαμπρον εθνικόν τρόποιον το οποίον έστησαν επί των φρουρίων των Ιωαννίνων.

Πρόεδρος Υπουργικού Συμβουλίου Βενιζέλος.

Α.Β.Υ. Διάδοχον.

Αποστέλλω εκ βάθους ψυχής θερμότατα συγχαρητήρια επί περιφανεί νίκη Υμ. Υψηλότητος και Ελληνικού Στρατού και επί καταλήψει Ιωαννίνων. Υποβάλλω γνώμην αφήσωσιν αμέσως ελευθέρα τα εκ Κερκύρας κρυπτογραφικά τηλεγραφήματα. Αθήναι 21-2-13, ώρα 12.30 Α. Κορομηλάς.

Ιωάννινα 21-11-13, ώρα 8 εσπέρας.

Χάνι Εμιν Αγά. Ο αρχιστράτηγος Κωνσταντίνος με επιτελείς στη κεντρική είσοδο.

Διακρίνονται από αριστερά οι: Π. Καραπάνος διευθυντής επί των αυτοκινήτων του επιτελείου και οδηγός του διαδόχου, Λοχαγός Ι. Μεταξάς, διάδοχος Κωνσταντίνος, αντισυνταγματάρχης Β.Δούσμανης, λοχαγός Παπακωνσταντίνος και ο υποστράτηγος Π. Λαγκλής.

φρούριο προετοιμαζόμενα για την παράδοσή τους στους Έλληνες. Στρατιώτες; Μάλλον φριχτά απομεινάρια αυτής της μεγαλειώδους σύγκρουσης συγκεντρώνονταν στο θρυλικό Μπιζάνι που δεν είχε πλέον τη δυνατότητα να αντιτάξει αποτελεσματική άμυνα στο κατά πολύ πιο σύγχρονο πυροβολικό των Ελλήνων. Το μόνο σύγχρονο μέσο των πολιορκημένων ήταν το υλικό από μπέτον-αρμέ των οχυρώσεων. Όμως η εποχή της στρατηγικής της στατικής άμυνας παρερχόταν ανεπιστρεπτί όπως και η οθωμανική κυριαρχία. Το πληγωμένο Μπιζάνι υπέκυπτε!... Σε λίγο ένας Έλληνας αξιωματικός του αποσπάσματος που έφθασε στο οχυρό, προπορεύτηκε προχωρώντας προς το μέρος του Φουάτ μπέη για να παραλάβει το ξίφος του Τούρκου αξιωματικού. Το Μπιζάνι παραδόθηκε.

Στρατηγείον 21-11-13. Υπουργείον Εξωτερικών.

Τρεις ίλαι Ιππικού υπό την διοίκησιν του Υποστρατήγου Σούτσου εισήλθον ταύτην στιγμήν εις Ιωάννινα. Το Μπιζάνι καλύπτεται υπό λευκών σημαίων.

Μαυρουδής.

Προς Α.Μ. Βασιλέα Θεσσαλονίκη και Πρωθυπουργόν Αθήνας.

Μετά την δια των εν Ιωαννίνους ξένων προξένων διαβιβασθείσαν μοι δια αξιωματικών του Τουρκικού Επιτελείου επιθυμίαν του Εσσάτ Πασσά, όπως παρεδοθή η πόλις, τα φρούρια και ο Στρατός των Ιωαννίνων, διώρισα στρατιωτικόν διοικητήν των Ιωαννίνων τον Υποστράτηγον Σούτσον, ον διέταξα να μεταβή μετά το Συν/τος Ιππικού και καταλάβη την πόλιν, όπερ εγένετο περί την δεκάτην της πρωΐας της χθες. Το έβδομον Συν/μα Πεζικού διετάχθη ν' αναλάβη την φρούρησιν της πόλεως. Περί την μεσημβρίαν απέστειλα προς τον τούρκον αρχιστράτηγον τους λοχαγούς του επιτελείου μου Μεταξάν και Στρατηγόν, οίτινες υπέγραψαν το πρωτόκολλον, όπερ υπέβαλον υμίν χθες. Κατά την κατάληψιν επεκράτησε τελεία τάξις. Σήμερον μεσημβρίαν εισήλθον επισήμως εις Ιωάννινα. Η είσοδος εξετελέσθη ως εξής: Την ενδεκάτην και ημίσειαν εν χιλιόμετρον νοτίως των Ιωαννίνων παρετάχθησαν υπό τας διαταγάς υποστρατήγου Μοσχοπούλου, τα εξής στρατεύματα αποτελούμενα εκ τμημάτων πασών των Μεραρχιών, 1ον, 8ον, 15ον Συν/τα Πεζικού, 1ον Συν/μα

Συνέχεια στη σελίδα 8

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ιστορικά Ντοκουμέντα

Συνέχεια από τη σελίδα 7

Ευζώνων, Μοίρα πεδινού Πυρ/κού Βλαχοπούλου, Λόχος Μηχ/κού Τμήμα ποδηλατών. Αξιοσημείωτον ήτο το ευσταλές του παραστήματος των ανδρών κατά την γενομένην υπ' εμού επιθεώρησιν. Εις την είσοδον της πόλεως με υπεδέχθησαν ο Μητροπολίτης μετά του κλήρου και οι λοιποί θρησκευτικοί αρχηγοί, οι Πρόξενοι εν μεγάλη στολή και οι αντιπρόσωποι διαφόρων σωματείων. Η πορεία δια μέσου της πόλεως εγένετο εν μέσω αληθούς φρενήτιδος σύμπαντος του λαού. Μετά την εν Μητροπόλει γενομένην δοξολογίαν την γενομένην προσφώνησιν του Μητροπολίτου διέκοπτον ακράτητοι ζητωκραυγαί υπέρ του Βασιλέως, εμού και του Στρατού. Μετά την δοξολογίαν εγένετο επίσημος δεξίωσις των θρησκευτικών αρχηγών, των προξένων και δημοτικών αρχών. Ολόκληρος η πόλις σημαιοστόλιστος πανηγυρίζει.

Κωνσταντίνος Διάδοχος.

Αριστερά είδα τις ράχες της Αητορράχης και δεξιά της Μανωλιάσας. Είδα σκοτωμένους δικούς μας και Τούρκους στον κάμπο ανάμεσα στους βάλτους είδα σκηνές τούρκικες ερημωμένες. Ο δρόμος ανεβοκατέβαινε τα ελαφρά κύματα του κάμπου έξαφνα φάνηκαν τα Γιάννινα με τα παλιά τζαμιά πάνω στη γαλανή λίμνη και πίσω το Μιτσικέλι με τα χιόνια. Ο στρατός μας συγκεντρώνονταν εκεί και παρατάσσονταν. Ευζωνοι και πεζικά όλοι φαίνονταν ταχτοποιημένοι, καθαροί και χαρούμενοι με τα ηλιοκαμένα και χιονοκαμένα πρόσωπα όπου στα μάτια τους τα γυαλιστερά έλαμπε ήρεμη χαρά και το μέτωπο αυτοπεποίθηση. Πλήθος αιχμάλωτοι Τούρκοι σγέκονταν ή κάθονταν εκεί και κοίταζαν σιωπώντας. Μπήκαμε στα Γιάννινα στα παράθυρα, στους δρόμους, στις στέγες, άντρες, γυναίκες, παιδιά, γέροντες. Ήταν παρατεταγμένο εκεί το ιππικό και συγκρατούσε το πλήθος να μην πλημμυρίσει την πλατεία και τους δρόμους όλα τα σπίτια, ο πύργος του ωρολογιού, τα τούρκικα νεκροταφεία ήταν γεμάτα κόσμος οι περισσότεροι άντρες είναι ξεσκούφωτοι γιατί πέταξαν τα φέσια τους και η πλατεία και οι δρόμοι είναι στρωμένοι από σχισμένα φέσια. Ο κόσμος περιμένει με ασυγκράτητη ανυπομονησία, κοιτάζοντας από το μέρος του δρόμου που τον έχουν στολίζει με γαλαζδόασπρες αψίδες και μύρτα και δάφνες. Οι ξένοι πρόξενοι, με μεγάλη τολή και συνοδεμένοι από καβάσιδες τρέχουν με τ' αμάξι να υποδεχτούν το Διάδοχο έξω από την πολιτεία. “Έρχεται, έρχεται!”. Ακούγεται βοή από ζητω-

«Η μάχη της Μανωλιάσας»

κραυγές που όλο πλησιάζει.

Τέλος, φωτισμένος από πίσω από το μεσημεριάτικο ήλιο, φαίνεται ο Διάδοχος καβαλάρης. Ξεσπά το πλήθος σε άγριες ζητωκραυγές και σε κλάματα ο Διάδοχος συγκινημένος χαιρετά τον ακολουθεί ο Υψηλάντης με το σήμα του Στρατηγείου και έπειτα είναι οι πρίγκιπες και το Επιτελείο όλοι καβάλα, κι

νίκην εις τα ένδοξα κατορθώματά σας.

Αφού διεσχίσατε την Μακεδονίαν ολόκληρον και συνετρίψατέ δύο εχθρικής στρατιάς, ηλώσατε εις επισφράγισιν των κατορθωμάτων τούτων και φρούριον όπερ εθεωρείτο απόρθητον.

Αι μεγάlai στερήσεις και αι κακουχίαι τας οποί-ας μετά τοιαύτης καρτερίας υπέστητε αμιλλώνται προς την ανδρείαν σας.

Εις τα Μακεδονικά τρόπαια προσθέσατε νέα τοιαύτα. Πλέον των εκατό πυροβόλων και μία ακόμη εχθρική Στρατιά με τους στρατηγούς της και τα επιτελεία της τας σημαίας της ευρίσκονται αιχμάλωτοι υπό την κυριαρχίαν σας.

Αι σημαίαι σας εκαλύφθησαν με νέαν δόξαν. Ολόκληρον το Έθνος θαυμάζει το νέον τούτο κατόρθωμά σας, εγώ δε υπερήφανος διότι ηγούμαι τοιούτου στρατού σας εκφράζω την πλήρη ευαρέσκειάν μου. Ιωάννινα 23-2-13

Κωνσταντίνος.

Αθήναι 22-13 ώρα 3.30 μ.μ. Α.Β.Υ. Διάδοχον Ιωάννινα.

Λαμβάνω την τιμήν να διαβιβάσω εις Υ.Β.Υ. τηλ/μα του εν Σόφρια Πρεσβευτού κ. Πανά. “Επί τη ευκαιρία της περί Ιωαννίνων ειδήσεως η Α.Μ. ο Βασιλεύς απέστειλε τον πρώτον του Υπα-σπιστήν εις την Ελληνικήν Πρεσβείαν όπως κομίση τα συγχαρητήρια αυτού δια το ένδοξον γεγονός των ελληνικών όπλων. Είπον εις τον Στρατηγόν ότι άπαντες εις την χώραν μας ήθελον συγκινηθή εκ των συγχαρητηρίων του Βασιλέως εις τον οποίον παρεκά-λεσα να υποβάλη τας πλέον ζωηράς ευχαριστίας μου. Ο Πρωθυπουργός με συνεχάρει επίσης. Παρακαλώ το Υπουργείον να υποβάλη το παρόν τηλεγράφημα εις τη Α.Β.Υ. τον Διάδοχον. - Πανάς”

Κορομηλάς.

Σημείωση: Τα κείμενα προέρχονται από τα αρχεία του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Οι φωτογραφίες και τα κείμενα επιλέχτηκαν με βάση την αναφορά τους στη Μανωλιάσσα. Αρχείο-Επιμέλεια: Κων-σταντίνος Π. Γιωτάκης.

έπειτα ακολουθεί ο ουλαμός και στρατός, πεζικό και ευζωνικό. Οι στρατιώτες αγριεμένοι από τους μήνες της σκληρής βουνίσιας πολεμικής ζωής, μειδούν ήσυχα στο έξαλλο πλήθος και στον λαμπρό ανοιξιάτικο ήλιο...

Ύστερα τριγύρισα στους δρόμους που είχαν γιορτάσιμη όψη οι Γιαννιώ-τες με τα καλά τους, ανακατωμένοι με τους στρατιωτικούς, δεν μπορούσαν να πιστέψουν τα μάτια τους. Στη μεγάλη πλατεία, μπροστά στους στρατώνες εί-ναι μαζεμένοι χιλιάδες αιχμάλωτοι που τους είχαν περιφράξει σκοποί δικοί μας η κατάστασή τους είναι λυπηρή δεν είναι πια άνθρωποι αυτοί οι δυστυχι-σμένοι, είναι σκιές.

Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί και Στρατιώται.

Η άλωσις του Φρουρίου των Ιωαννί-νων πρόσθεσε μίαν ακόμη περιλαμπρον

Μπιζάνι. Η ανάγνωση της παράδοσης. Διακρίνεται η λευκή σημαία.